

USNESENÍ

Nejvyšší soud rozhodl v neveřejném zasedání konaném dne 19. 9. 2023 o dovoláních obviněných **1. Piotra E.**, nar. xxx ve xxx, trvale bytem xxx, **2. Ing. Jaromíra P.**, nar. xxx v xxx, trvale bytem xxx, proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 4. 10. 2022, sp. zn. 2 To 49/2022, v trestní věci vedené u Krajského soudu v Ostravě pod sp. zn. 49 T 7/2017, takto:

Z podnětu dovolání obviněných Piotra E. a Ing. Jaromíra P. se podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. ohledně těchto obviněných a s přiměřeným použitím § 261 tr. ř. také ohledně obviněných Jacka B., nar. xxx, a Ivana M., nar. xxx, **zrušují** rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 4. 10. 2022, sp. zn. 2 To 49/2022, a rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 11. 11. 2021, sp. zn. 49 T 7/2017.

Podle § 265k odst. 2 věta druhá tr. ř. **se zrušují** i další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

Podle § 265l odst. 1, 3 tr. ř. **se přikazuje** Krajskému soudu v Ostravě, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl v jiném složení senátu.

O d ů v o d n ě n í :

I. Rozhodnutí soudů nižších stupňů

1. Rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 11. 11. 2021, sp. zn. 49 T 7/2017 (dále „soud prvního stupně“ nebo „krajský soud“), byli obvinění Jacek B., Piotr E. a Jaromír P. uznáni vinnými zločinem zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. a) tr. zákoníku, obviněný Ivan M. zločinem zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1, odst. 2 písm. a), c) tr. zákoníku.

2. Za uvedený zločin byli obvinění Jacek B., Piotr E. a Jaromír P. odsouzeni podle § 240 odst. 3 tr. zákoníku k nepodmíněným trestům odnětí svobody, pro jejichž výkon byli podle § 56 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku zařazeni do věznice s ostrahou, obviněný Jacek B. za použití § 58 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku v trvání čtyř let, obviněný Piotr E. v trvání pěti roků a šesti měsíců, Jaromír P. za použití § 43 odst. 1 tr. zákoníku k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání šesti roků, a to za uvedený zločin i za sbíhající se zločin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1, odst. 2 písm. a), c) tr. zákoníku, jímž byl uznán vinným rozsudkem Krajského soudu v Brně - pobočky ve Zlíně ze dne 2. 5. 2016, sp. zn. 61 T 2/2015, ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Olomouci ze dne 19. 9. 2016, sp. zn. 4 To 35/2016, když současně byl v těchto rozhodnutích zrušen výrok o trestu, jakož i všechna další rozhodnutí na tento výrok obsahově

navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Obviněný Ivan M. byl odsouzen podle § 240 odst. 2 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání tři roků, jehož výkon mu byl podmíněně odložen podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku na zkušební dobu v trvání pěti roků. Všem čtyřem obviněným byl podle § 73 odst. 1, 3 tr. zákoníku uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu funkce statutárního orgánu a prokuristy v obchodních korporacích na dobu pěti roků. Finanční úřad pro hlavní město Prahu, Územní pracoviště Praha 5, byl jako poškozený podle § 229 odst. 1 tr. ř. odkázán s nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

3. Proti tomuto rozsudku podali odvolání pouze obvinění Piotr E. a Jaromír P. Vrchní soud v Olomouci jako soud odvolací (dále „odvolací soud“ nebo „vrchní soud“) rozsudkem ze dne 4. 10. 2022, sp. zn. 2 To 49/2022, z podnětu odvolání obviněného Jaromíra P. rozsudek soudu prvního stupně podle § 258 odst. 1 písm. b), d), odst. 2 tr. ř. částečně zrušil v celém výroku o trestu a podle § 259 odst. 3 tr. ř. nově rozhodl tak, že tohoto obviněného odsoudil podle § 240 odst. 3 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání pěti roků a šesti měsíců, pro jehož výkon ho podle § 56 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku zařadil do věznice s ostrahou. Rovněž mu uložil ve shodě s tím, jak učinil soud prvního stupně, podle § 73 odst. 1, 3 tr. zákoníku trest zákazu činnosti na dobu pěti roků. V ostatních výrocích ponechal rozsudek soudu prvního stupně nezměněn. Odvolání obviněného Piotra E. podle § 256 tr. ř. zamítl.

II. Dovolání obviněných a vyjádření k nim

4. Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podali dovolání prostřednictvím svých obhájců obvinění Piotr E. z důvodů podle § 265b odst. 1 písm. b), g), m) tr. ř. a Jaromír P. podle § 265b odst. 1 písm. a), b), h) tr. ř.

a) dovolání obviněného Piotra E.

5. Obviněný Piotr E. v dovolání namítal s poukazem na čl. 6 odst. 1 Úmluvy a čl. 36 odst. 1 a 40 odst. 1 Listiny, že ve věci rozhodl v prvním stupni vyloučený senát na základě vadného procesního postupu a soud druhého stupně toto závažné porušení nenapravitel a že rozhodná skutková zjištění určující pro naplnění znaků trestného činu jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů.

6. Vadným procesní postup soudu prvního stupně shledával proto, že začal věc projednávat při hlavním líčení dne 18. 2. 2021 a dne 19. 4. 2021 při dalším hlavním líčení schválil dohodu o vině a trestu se spoluobviněným Lukášem P., ohledně níž vyhlásil rozsudek, kterým na jejím podkladě Lukáše P. uznal vinným, že společně se spoluobžalovaným 1., spoluobžalovaným 2., spoluobžalovaným 3., spoluobžalovaným 4., se (zkráceně shrnuto) dopustil předmětného skutku a spáchal tím předmětný trestný čin. Jednotlivé obviněné, včetně Piotra E., přitom v rámci rozsudku označil a identifikoval čísly, která jim byla „přiřazena“ v obžalobě a soudem byli těmito čísly od počátku řízení konstantně označováni ve všech protokolech i v rozsudku. Rovněž v nich byla detailně popsána údajná účast všech jednotlivých obviněných na předmětném skutku, přičemž tento popis je faktickou kopií textu uvedeného v obžalobě, pouze jména obviněných byla nahrazena uvedenými čísly. Tím soud prvního stupně v rozsudku o schválení dohody o vině a trestu u obviněného Lukáše P. deklaroval svůj postoj k trestné činnosti dovolatele, neboť z něho jasně vyplynulo přesvědčení o jeho vině, což je však v rozporu s rozhodnutím

Evropského soudu pro lidská práva (dále „ESLP“) vyjádřeným v rozsudku ze dne 25. 11. 2021 ve věci *Mucha proti Slovensku*, stížnost č. 63703/2019 (dále „věc Mucha proti Slovensku“), na jehož podstatnou pasáž poukázal. Zdůraznil, že soud prvního stupně nerespektoval ve smyslu uvedeného rozhodnutí nutnost vyjádřit jednání dalších spoluobviněných tak, aby z něho neplynulo, že uvedené činy rovněž spáchaly, a tedy v tomto směru výrok o vině obviněného Lukáše P. ve skutkové větě neupravil, neboť zopakoval obžalobu, včetně popisu zapojení a činnosti ostatních obviněných, ohledně dovolatele tak učinil především v pasáži popisované pod obžalovaným č. 2. Tímto vadným postupem došlo k porušení práv obviněného podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy, čl. 40 odst. 2 Listiny a k porušení § 2 odst. 2 a § 30 odst. 1 tr. ř.

7. Obviněný Piotr E. poukázal i na to, že uvedené procesní pochybení měl napravit odvolací soud, a to i bez toho, že by tato vada byla obviněným v odvolání vytýkána. Při vědomí podmínek uplatnění důvodu podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř. poukázal na to, že uvedené skutečnosti nenamítal v řízení před soudem prvního ani druhého stupně, protože mu rozhodnutí ESLP ve věci *Mucha proti Slovensku* nebylo známo, neboť do odborných kruhů proniklo až později a obhájce obviněného se s ním seznámil teprve v polovině října 2022.

8. Další námitky obviněný vznesl i proti učiněným skutkovým zjištěním, v nichž shledával rozpory, a tvrdil, že vznikají pochybnosti o tom, zda všechny skutkové okolnosti byly dostatečně objasněny, a to především ve vztahu k subjektivní stránce, protože odvolací soud zejména v bodě 18. dostatečně nevysvětlil, z čeho dovozuje údajnou informovanost dovolatele a ve vztahu k jakým okolnostem má tato jeho informovanost mít vztah. Naopak obviněný podotkl, že když nebyl formálně ani fakticky odpovědný za vedení účetnictví a daňová přiznání společnosti, neměl důvod se zabývat správností daňových dokladů nebo jejich souladem s realitou. Rovněž z ničeho neplyne, že by doklady předložené v daňovém řízení byly v rozporu s realitou, a tudíž že by jejich použití bylo trestně postižitelné a mělo být kladeno k tíži právě jemu, když ani nebyl jednatelem společnosti. Není zřejmé, z čeho soud tyto závěry dovozuje. Těmito závěry odvolací soud opomíjel opakovanou obhajobu obviněného, že nevěděl a neměl důvod zjišťovat, že společnosti COLINDALE COMPANY, s. r. o., a VILANTICA Media, s. r. o., nepřiznávají své povinnosti ohledně daně z přidané hodnoty (dále „DPH“). Žádná předchozí dohoda a domluva či vědomost obviněného Piotra E. o této klíčové skutečnosti nebyla prokázána, ani tato část jeho obhajoby nebyla vyvrácena.

9. Z těchto důvodů obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadený rozsudek odvolacího soudu, jakož i jemu předcházející rozsudek soudu prvního stupně, a to včetně předcházejícího vadného řízení za současného zrušení všech dalších rozhodnutí obsahově navazujících na zrušená rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a přikázal Krajskému soudu v Ostravě, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl v jiném složení senátu.

10. Obviněný podle § 265o odst. 1 tr. ř. požádal, aby předseda senátu Nejvyššího soudu odložil nebo přerušil výkon rozhodnutí a k tomu provedl všechna opatření, přičemž navrhl, aby soud prvního stupně podle § 265h odst. 3 tr. ř. předložil Nejvyššímu soudu spisy bez zbytečného odkladu s příslušným návrhem na takový postup.

b) dovolání obviněného Jaromíra P.

11. Obviněný Jaromír P. dovolání podal s odkazem na důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. a), b), h) tr. ř. s tím, že napadené rozhodnutí vydal věcně nepřislušný soud, ve věci rozhodl vyloučený orgán a rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Tyto nedostatky spatřoval v tom, že v průběhu hlavního líčení, které bylo konáno na podkladě společné obžaloby v téže trestní věci stejným senátem Krajského soudu v Ostravě, bylo rozhodnuto ohledně spoluobžalovaného Lukáše P. pravomocným rozsudkem ze dne 19. 4. 2021, sp. zn. 49 T 7/2017, o schválení dohody o vině a trestu uzavřené mezi ním a státním zástupcem. Trestní věc dovolatele byla následně projednána na základě původní obžaloby v dalším hlavním líčení, v němž byl uznán vinným. V rozsudku, jímž bylo rozhodnuto o jeho vině a trestu, zejména v jeho odůvodnění, soud použil jako důkaz uvedenou dohodou o vině a trestu.

12. Důvod nestrannosti soudu prvního stupně a vyloučení senátu, který v obou věcech rozhodoval, obviněný spatřoval v porušení zásad spravedlivého procesu ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy, a to s odkazem na rozhodnutí ESLP ve věci Mucha proti Slovensku, ale i v dalších věcech (např. Karaman proti Německu nebo Meng proti Německu), v nichž byly řešeny otázky z pohledu požadavku na projednání věci nestranným soudem. Obviněný uvedl, že soud je povinen zásadně zkoumat, zda existují zjistitelné skutečnosti, které mohou vyvolat pochybnosti o nestrannosti soudu, a to zcela nezávisle na osobním chování některého z členů tohoto orgánu. Samotná obava ohledně nestrannosti přitom nestačí, rozhodující je, zda je objektivně odůvodněna. Ke zpochybnění nestrannosti soudu nepostačuje samotná skutečnost, že soudce či senát ve stejném složení rozhodoval v minulosti případy týkající se stejné či podobné trestné činnosti. Problematické však je, pokud předchozí rozhodnutí takového soudce nebo totožného senátu obsahuje takový popis jednání osoby, která dosud nebyla souzena, z něhož je zřejmé, že její účast na trestném jednání již zde byla konkrétně a určitě vymezena. To může vést ke vzniku objektivně odůvodněných pochybností, že soud má již na počátku soudního řízení s touto osobou předpojatý názor na otázku její viny, a tedy není nestranný (viz též usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 20. 9. 2022, sp. zn. 2 To 27/2022, jímž mimo jiné věc vrátil soudu prvního stupně, jemuž přikázal, aby ji projednal a rozhodl v jiném složení senátu). V citovaném rozhodnutí ESLP zdůraznil, že je důležité, jaká slova úřední osoby zvolí pro svá vyjádření před tím, než je dotčená osoba odsouzena a shledána vinnou z určitého trestného činu. Odkazy na další osoby však v žádném případě nesmí být formulovány tak, aby naznačovaly jejich vinu, naopak by mělo být zřejmé, že teprve budou stíhány v samostatném trestním řízení, případně, že jsou v té době toliko obviněnými či podezřelými. Obviněný je přesvědčen, že Krajský soud v Ostravě po schválení dohody o vině a trestu mezi spoluobžalovaným Lukášem P. a státním zástupcem již nebyl nestranný a neměl dále provádět ve stejném složení senátu hlavní líčení ve věci zbylých obviněných a následně rozhodnout o jejich vině a trestu rozsudkem.

13. Vzhledem ke shora uvedeným skutečnostem dovolatel navrhl, aby Nejvyšší soud napadený rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 4. 10. 2022, sp. zn. 2 To 49/2022, a rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 11. 11. 2021, sp. zn. 49 T 7/2017, zrušil a přikázal Krajskému soudu v Ostravě, aby věc znovu projednal a rozhodl, a to v jiném složení senátu. Podle § 265o odst. 1 tr. ř. požádal, aby předseda senátu Nejvyššího soudu ohledně něj rozhodl o odkladu výkonu trestu odnětí svobody.

c) z vyjádření Nejvyššího státního zastupitelství

14. K dovoláním obviněných se vyjádřilo Nejvyšší státní zastupitelství prostřednictvím u něj činné státní zástupkyně. Ta k dovolání obviněného **Piotra E.** uvedla, že obviněný uplatnil dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř. prostřednictvím námitky o podjatosti senátu Krajského soudu v Ostravě složeném z předsedkyně senátu JUDr. Lenky Čechové a přísedících Bronislavy Balonové a Lubici Kuníkové, neboť jmenované soudkyně nejprve schválily dohodu o vině a trestu, a teprve následně odsoudily dovolatele jako spolupachatele. Před rozhodnutím odvolacího soudu obviněný Piotr E. námitku podjatosti senátu Krajského soudu v Ostravě z jím v dovolání předestřené důvodu nevněs a neuplatnil ji ani v odvolání, a tedy formální podmínky pro naplnění předmětného dovolacího důvodu nebyly dodrženy. S ohledem na jeho další dovolací argumentaci k tomuto důvodu se vztahující však konstatovala, že přestože citovaný dovolací důvod formálně naplněn nebyl, je možné zdůraznit, že odsouzení obviněného nijak neodporuje závěrům ESLP vyjádřeným ve věci Mucha proti Slovensku, které nelze aplikovat bez kontextu celého daného případu. Shodnou okolností v obou věcech je, že jeden z obviněných stíhaných za trestné činy spáchané ve větší skupině uzavřel dohodu o vině a trestu. Z podstaty tohoto institutu vyplývá, že tento obviněný se musel k dané trestné činnosti doznat a tím popsat i činnost zbytku skupiny, s níž při páčání trestných činů spolupracoval. Z rozsudku Mucha proti Slovensku lze dovést pouze ten závěr, že v takové situaci musí soudy podle konkrétních okolností případu skloubit popsaný postup s maximálním možným zachováním presumpce nevinoty. Přitom současně platí, že nikoli každý neideální postup představuje porušení tohoto principu a tím nutnost revidovat celou soudní fázi dané trestní věci. Krajský soud se vyvaroval toho, aby svými vyjádřeními jakkoli věcně spojoval řízení, v němž byla schvalována dohoda o vině a trestu, s řízením vedeným proti obviněnému a dohodu jako důkaz k tíži stěžovatele nehodnotil. To, že byli obvinění, u nichž nedošlo ke schválení dohody o vině a trestu, označení čísly, s nimiž bylo možné spojit jejich identitu, nijak nevypovídá o tom, že by soud měl vyřešenu otázku viny stěžovatele ještě před tím, než rozhodoval o jeho vině. Samotná skutečnost, že soud rozhodl ve stejném složení senátu o vině obviněného, který popisoval činnost dovolatele, není porušením jeho práv podle Úmluvy. Dovolatel v rozsudku, kterým byla schválena dohoda o vině a trestu, není označen jako viník, aniž by bylo zřejmé, že je stále v postavení obviněného. Je tedy zjevné, že k porušení práv obviněného v dané trestní věci nedošlo.

15. K dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. uplatněnému obviněným ve variantě, že rozhodná skutková zjištění, která jsou určující pro naplnění znaků trestného činu, jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů, vysvětlila, že obviněný dovozuje zmíněný nesoulad pouze na základě svého nesouhlasu s vyhodnocením jednotlivých důkazů soudy nižších stupňů a s tím, jaká skutková zjištění učinily tyto soudy z provedených důkazů, čímž nemohl citovaný důvod naplnit. Pokud obviněný argumentuje údajným rozporem mezi skutkovými zjištěními a provedeným dokazováním, pak v jeho podání jde o pouhou polemiku s výsledky provedeného dokazování a z nich vyplývajícími skutkovými zjištěními. Státní zástupkyně poukázala na rozhodnutí odvolacího soudu, který se s touto argumentací náležitým způsobem vypořádal v bodech 17., 18. svého rozhodnutí. V posuzované trestní věci bylo prokázáno, že obviněný Piotr E. na základě mandátní smlouvy ze dne 2. 4. 2013 nechal do účetnictví společnosti zahrnout za účelem zastření skutečné daňové povinnosti k DPH účelově vyhotovené účetní a smluvní podklady o fiktivních zdanitelných plněních, podle kterých bylo nejméně v období od 15. 4. 2013 do 26. 8. 2013 pořizováno a fakturováno různé zboží od společností COLINDALE

COMPANY, s. r. o., a VILANTICA Media, s. r. o., s vědomím, že účetní doklady vystavené těmito společnostmi, jakožto dodavateli zboží pro společnosti Neten group, s. r. o., neodráží fakticky uskutečněná zdanitelná plnění v rámci reálně existujících řádných obchodních vztahů realizovaných podnikatelským způsobem za účelem dosažení zisků, ale pouze formálně prováděnou činnost založenou na účelovém vytvoření fakturačního řetězce, který měl pouze budít zdání řádných obchodních vztahů. Těmito fiktivními zdanitelnými plněními pak u správce daně v podávaných daňových přiznáních k DPH došlo k neoprávněnému uplatnění nároku na odpočet této daně na vstupu a společným jednáním s ostatními spoluobviněnými tak zkrátil DPH v souhrnné výši o 10.630.986 Kč. Státní zástupkyně zmínila degradaci účinnosti simulovaných právních úkonů, což znamená, že vztah skutkový má přednost před stavem formálně právním. V daňovém řízení platí vždy skutečný obsah právního úkonu, umožňuje nepřihlížet k simulovaným právním úkonům, které jsou formálně upraveny tak, že se fakta představují odlišně od skutečnosti za účelem snížení daňové povinnosti. Nahlíženo právě touto optikou se v trestním řízení podařilo prokázat provázanost nejen mezi obchodními společnostmi, které se zasadily o demonstraci neexistujících dodávek, ale především mezi osobami, které účelově vytvořily řetězce obchodních vztahů, jejichž jediným cílem a účelem bylo zkrátit daň z přidané hodnoty. Je přitom bez významu, že obviněný přímo sám nevykonával funkci statutárního orgánu právnické osoby, neboť fakticky se podílel na inscenování obchodních vztahů, tedy fakticky ovlivňoval „podnikání“ dotčené právnické osoby a vedl ji, z čehož vyplývá, že byl odpovědný za zákonnou povinnost přiznat a zaplatit příslušnou daň. O zavinění ve formě přímého úmyslu svědčí rozsah i počet spáchaných útoků, zjištěná systematická trestného jednání i faktické postavení obviněného v rámci daňového subjektu, neboť zde nejsou žádné jiné důkazy ani indicie (kromě popěrné výpovědi samotného obviněného), které by jeho přímý úmysl vylučovaly.

16. Vzhledem k uvedenému navrhl, aby Nejvyšší soud dovolání obviněného **Piotra E.** podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl v neveřejném zasedání za podmínek § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. Svůj souhlas s rozhodnutím o dovolání v neveřejném zasedání vyslovila i pro případ podle § 265r odst. 1 písm. c) tr. ř.

17. K dovolání obviněného **Jaromíra P.** státní zástupkyně předdeslala, že přestože dovolací námitky spojuje s dovolacími důvody podle § 265b odst. 1 písm. a), b), h) tr. ř., dopadají podle svého obsahu v zásadě pouze na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř. Tvrzení o podjatosti senátu Krajského soudu v Ostravě v senátě složeném z předsedkyně senátu JUDr. Lenky Čechové a přísedících Bronislavy Balonové a Lubici Kuníkové by sice ve svém obsahu mohlo zmíněný dovolací důvod naplňovat, avšak vzhledem k tomu, že tento důvod nelze použít, jestliže tato okolnost byla tomu, kdo podává dovolání, již v původním řízení známa a nebyla jím před rozhodnutím orgánu druhého stupně namítnuta, a obviněný před rozhodnutím odvolacího soudu námitku podjatosti senátu Krajského soudu v Ostravě nevzněl a neučinil tak ani v odvolání, předmětný dovolací důvod obviněný nenaplnil.

18. Navrhla proto, aby Nejvyšší soud dovolání obviněného **Jaromíra P.** podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. odmítl v souladu s § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. v neveřejném zasedání. S rozhodnutím o dovolání v neveřejném zasedání vyslovila souhlas i pro případ postupu podle § 265r odst. 1 písm. c) tr. ř.

III. Přípustnost dovolání a jeho formální podmínky

19. Nejvyšší soud shledal, že dovolání obou obviněných jsou přípustná podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. a), h) tr. ř., byla podána oprávněnými osobami podle § 265d odst. 1

písm. c), odst. 2 tr. ř., v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.).

9. Dovolání je mimořádným opravným prostředkem s přesně zákonem stanovenými formálními podmínkami, za nichž ho lze uplatnit (§ 265a odst. 1 tr. ř.). Každý označený důvod musí být skutečně obsahově tvrzen a odůvodněn konkrétními vadami, které jsou dovolatelem spatřovány v přezkoumávaném rozhodnutí. Pro naplnění deklarovaných dovolacích důvodů tudíž nepostačuje pouhý formální poukaz na příslušné ustanovení (srov. přiměřeně usnesení Ústavního soudu ze dne 1. 9. 2004, sp. zn. II. ÚS 279/03), ale je třeba uvést konkrétní výhrady, které označený dovolací důvod vyjadřují, protože dovolání lze podat pouze z důvodů konkrétně vyjmenovaných v § 265b tr. ř. Jejich vymezení v tomto ustanovení je taxativní, přičemž některé z těchto důvodů jsou určeny k nápravě vad napadeného rozhodnutí, jiné k odstranění vad řízení, které tomuto rozhodnutí předcházelo, popřípadě obou těchto druhů vad. Proto Nejvyšší soud nejprve posuzuje, zda argumenty obviněného dopadají na jím označené dovolací důvody, a pouze tehdy může po věcné stránce dovolání přezkoumat. Jen faktická existence některého z důvodů uvedených v § 265b odst. 1, 2 tr. ř. je zároveň podmínkou provedení přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem (§ 265i odst. 3 tr. ř.). Pro rozsah přezkumné povinnosti je Nejvyšší soud vázán uplatněnými dovolacími důvody a jejich odůvodněním (§ 265f odst. 1 tr. ř.) a není povolán k revizi napadeného rozhodnutí z vlastní iniciativy (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9.8. 2006, sp. zn. 8 Tdo 849/2006). Takové zjištění má zásadní význam pro splnění podmínek pro provedení přezkumu napadeného rozhodnutí (řízení mu předcházející) odvolacím soudem (srov. § 265i odst. 1, 3 tr. ř.).

21. Nejvyšší soud se zabýval obsahem podaných dovolání se zřetelem na takto vymezené zásady a na to, jaké výhrady k jednotlivým označeným důvodům dovolání obvinění rozvedli, a posuzoval, zda zákonné podmínky splňují. Obviněný Jaromír P. dovolání podal podle § 265b odst. 1 písm. a), b), h) tr. ř., obviněný Piotr E. podle § 265b odst. 1 písm. b), g), m) tr. ř.

22. O dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. a) tr. ř. lze dovolání opřít, jestliže ve věci rozhodl věcně nepřislušný soud nebo soud, který nebyl náležitě obsazen, ledaže místo samosoudce rozhodoval senát nebo rozhodl soud vyššího stupně. Tento důvod slouží k nápravě vad týkajících se věcné nepřislušnosti soudu, anebo nesprávného obsazení soudu, a souvisí s otázkou zákonného soudce, která spadá do rámce základního práva na zákonného soudce. Podstata tohoto dovolacího důvodu vychází z práva na zákonného soudce, které je zaručeno čl. 38 Listiny, podle něhož „Nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci. Příslušnost soudu i soudce stanoví zákon“. Tím Listina zakazuje svévolné určování soudce. Podstatou takto vymezeného ústavního práva na zákonného soudce je především ochrana proti účelovému obsazení jednatelského soudu *ad hoc*. Uvedený důvod dopadá proto na situace, kdy obsazení soudu neodpovídá pravidlům stanoveným v §§ 27, 31, 35 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, anebo, kdyby konkrétní soudce nemohl příslušnou věc rozhodovat proto, že byl např. přidělen k jinému soudu (srov. rozhodnutí č. 36/2012-II. Sb. rozh. tr.).

23. Obviněný Jaromír P. v dovolání k důvodu podle § 265b odst. 1 písm. a) tr. ř. uváděl, že ve věci „napadené rozhodnutí vydal věcně nepřislušný soud“, což nekoresponduje s jeho námitkami vytykajícími, že senát, jenž v jeho trestní věci jako soud prvního stupně

rozhodoval, byl nesprávně obsazen. Uvedenou vadu spatřoval v tom, že senát rozhodoval ve složení z předsedkyně senátu JUDr. Lenky Čechové a přísedících Bronislavy Balonové a Lubici Kunikové v této věci dříve vydaným rozsudkem ze dne 19. 4. 2021, jímž ve smyslu stanoviska vyjádřeného ve věci Mucha proti Slovensku porušil princip presumpce nevinny, čímž založil důvod pro vyloučení těchto soudkyň z projednávání uvedené věci. Z kontextu podaného dovolání je zjevné, že obviněný uvedený důvod použil v jeho druhé variantě, tzn. že rozhodl soud, který nebyl náležitě obsazen, což odpovídá vytýkanému vadnému obsazení senátu, jenž o jeho věci rozhodl, a proto lze v tomto smyslu tuto výhradu pod důvod podle § 265b odst. 1 písm. a) tr. ř. podřadit (srov. k tomu usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 6. 2023, sp. zn. 5 Tdo 459/2023). Rovněž lze uvést, že je třeba předcházet tomu, aby věc rozhodoval soudce, který již dříve dal najevo svůj názor na věc, neboť v takovém případě není zaručena potřebná důvěra v systém trestního soudnictví, a jsou oslabeny principy spravedlivého procesu (srov. čl. 3 Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/343). Pokud takto obsazený soud tak neučinil a ve věci sám rozhodl, uplatnil státní moc v rozporu s čl. 2 odst. 3 Ústavy a čl. 2 odst. 2 Listiny a zatížil řízení vadou nesprávně obsazeného soudu, jež v rovině ústavněprávní představuje porušení ústavního práva na zákonného soudce; příkaz, podle kterého „nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci“ (čl. 38 odst. 1 Listiny), vyvěrá z požadavku plnění jednoho z principů demokratického právního státu (srov. čl. 1 Ústavy); nerespektování zákona (zde soudního řádu správního) ohledně toho, v jakém složení senátu má být věc rozhodována, představuje ve svých důsledcích i porušení čl. 90 a čl. 94 odst. 1 Ústavy (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 12. 5. 2009, sp. zn. IV. ÚS 2170/08).

24. Z těchto důvodů Nejvyšší soud shledal, že výhrady obviněného Jaromíra P., i když nejsou zcela konkrétní a precizně vyjádřené, dávají nezbytně nutný podklad pro závěr o tom, jaké nedostatky a z jakého důvodu v dovolání vytýká, a protože svým obsahem částečně s důvodem podle § 265b odst. 1 písm. a) tr. ř. korespondují, mohl na jejich podkladě jejich důvodnost přezkoumat.

25. Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř. namítali oba obvinění, a proto k němu lze ve vztahu k oběma uvést, že o naplnění tohoto dovolacího důvodu jde, jestliže ve věci rozhodl vyloučený orgán; tento důvod nelze použít, jestliže uvedená okolnost byla tomu, kdo podává dovolání, již v původním řízení známa a nebyla jím před rozhodnutím orgánu druhého stupně namítnuta. Z jeho dikce je patrné, že zákon možnost podle něho podat dovolání spojuje s naplněním dvou podmínek, které musejí být dány současně. První z nich je, že ve věci rozhodl vyloučený orgán, tedy jestliže rozhodnutí napadené dovoláním učinil soudce (samosoudce, člen senátu, předseda senátu), který byl ve věci vyloučen z důvodů uvedených v § 30 tr. ř., aniž bylo rozhodnuto o jeho vyloučení podle § 31 tr. ř. Musí jít o orgán, který je nejen z řízení vyloučen, ale který také ve věci samé rozhodl, tj. vyloučený soud (soudce) vydal rozhodnutí, jež je napadeno dovoláním opřeným o důvod podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř. Druhou z těchto podmínek představuje to, že tato okolnost nebyla tomu, kdo podává dovolání, již v původním řízení známa anebo, že již byla dovolatelem před rozhodnutím orgánu druhého stupně namítnuta. Jestliže se o ní však dozvěděl až po rozhodnutí soudu druhého stupně, tj. nemohl-li ji namítnout předtím, lze v ní spatřovat dovolací důvod podle tohoto ustanovení (viz ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád II.* § 157 až 314s. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3157).

26. V posuzované věci podle námitek obviněných je zřejmé, že poukazují na to, že byli vyloučeni všichni členové senátu (předsedkyně JUDr. Lenka Čechová a přísedící

Bronislava Balonová a Lubica Kuniková) Krajského soudu v Ostravě rozhodujícího ve věci sp. zn. 49 T 7/2017, kteří v této trestní věci při hlavním líčení dne 19. 4. 2021 vynesli odsuzující rozsudek, jímž byla schválena dohoda o vině a trestu obviněného Lukáše P., s nímž se měli posuzovaného trestného jednání dopustit, a v rámci něhož soud výrok tohoto rozsudku formuloval stejně jako v jejich odsuzujícím rozsudku, čímž se vyjadřoval o jejich vině dříve, než o ní dne 11. 11. 2021 rozhodl. Tuto výhradu vznesli ve vztahu k rozsudku ESLP ve věci Mucha proti Slovensku, jenž uvedenou zásadu konstatoval, avšak v době, kdy bylo podáno jejich odvolání, o těchto závěrech nevěděli, protože uvedený názor vešel ve známost až později.

27. Uvedené skutečnosti Nejvyšší soud zvažoval ve vztahu k zákonem stanoveným podmínkám podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř. a je zřejmé, že výhrada obviněných vychází z jejich tvrzení podjatosti jmenovaných soudců pro jejich poměr k věci. V obecné rovině se přitom za vyloučený orgán ve smyslu § 30 odst. 1 tr. ř. považuje soudce nebo přisedící, státní zástupce, policejní orgán nebo osoba v něm služebně činná, u nichž lze mít pochybnosti, že pro poměr k projednávané věci nebo k osobám, jichž se úkon přímo dotýká, k jejich obhájcům, zákonným zástupcům a zmocněncům, nebo pro poměr k jinému orgánu činnému v trestním řízení nemohou nestranně rozhodovat. Důvody k vyloučení soudce z rozhodování podle § 30 odst. 2 a 3 tr. ř. zde nepřicházejí v úvahu a obvinění je ani ve svém dovolání nenamítali. Úkony, které byly učiněny vyloučenými osobami, nemohou být podkladem pro rozhodnutí v trestním řízení. Povinností orgánu, jehož se důvod vyloučení týká, je rozhodnout podle § 31 odst. 1 tr. ř. o svém vyloučení z vykonávání úkonů trestního řízení z důvodů uvedených v § 30 tr. ř., a to i bez návrhu. Námitkami obvinění tuto podmínku pro naplnění uvedeného důvodu splnili.

28. Ohledně druhého hlediska, které musí být současně splněno ve vztahu k dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř., že o okolnostech k vyloučení soudce, který rozhodl ve věci samé, dovolatel buď nevěděl v době konání původního řízení, anebo tuto okolnost namítl ještě před rozhodnutím soudu druhého stupně, ale nebylo mu vyhověno, je třeba uvést, že podle obsahu spisu je zjevné, že dovolatelé podjatost soudců, jak je shora uvedena a bude dále rozebrána, v původním řízení před rozhodnutím orgánu druhého stupně nenamítali. Naopak tvrdí, že ji ani namítat nemohli, protože jim uvedená možnost pro vyloučení senátu pro porušení zásady presumpce nevinny nebyla známa, protože předmětné rozhodnutí ESLP do odborných kruhů proniklo s časovým odstupem od jeho vyhlášení (obhájce obviněného se s ním seznámil až v polovině října 2022).

29. K tomu je třeba zmínit, že když soud prvního stupně v této věci o vině a trestech dovolatelů rozhodoval dne 11. 11. 2021, bylo to dříve, než ESLP v předmětné věci Mucha proti Slovensku dne 25. 11. 2021 rozhodl. Obvinění odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně podali dne 14. 2. 2022 (obviněný Piotr E.), 23. 2. 2022 (obviněný Jaromír P.), tedy v krátké době po uvedeném rozhodnutí ESLP, které jim skutečně ještě nemuselo být známo. Vrchní soud v Olomouci o nich rozhodl dne 4. 10. 2022, tedy opět po delší době, během níž se již obhájci obviněných sice měli s předmětným rozhodnutím možnost seznámit, ale pokud tak neučinili a tvrdí, že jim v té době nebylo známo, lze toto jejich vysvětlení připustit a ve prospěch obviněných je vyložit tak, že s uvedeným rozhodnutím se bez vlastní iniciativy a vyhledání rozhodnutí na webovém portálu ESLP mohli seznámit až ve Výběru rozhodnutí ESLP pro justiční praxi, vydávaném Nejvyšším soudem, v sešitě č. 3/2022, ročník XXVI., tedy ve třetím čtvrtletí roku 2022, v němž toto rozhodnutí s komentářem bylo v českém překladu uveřejněno. V obdobném čase bylo toto rozhodnutí též zveřejněno

na Databázi vybraných rozhodnutí ESLP vydávaného Kanceláří vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před ESLP. Z těchto časových souvislostí Nejvyšší soud připustil, že obvinění s uvedeným důvodem pro vyloučení jimi uváděných soudců nebyli obeznámeni do konání veřejného zasedání před odvolacím soudem, a proto považoval za splněné formální podmínky i pro uplatnění důvodu podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř., tedy, že jim uvedená skutečnost skutečně nebyla známa.

30. K důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., jež namítal obviněný Piotr E., lze uvést, že slouží k nápravě vad spočívajících v tom, že rozhodná skutková zjištění, která jsou určující pro naplnění znaků trestného činu, jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů nebo jsou založena na procesně nepoužitelných důkazech nebo ve vztahu k nim nebyly nedůvodně provedeny navrhované podstatné důkazy. Postačí, když je naplněna alespoň jedna z těchto alternativních podmínek. Vždy však je třeba, aby v jejich důsledku byla vytykána skutková zjištění, která mají určující význam pro naplnění znaků trestného činu, jenž je na nich založen. Prostřednictvím tohoto důvodu nelze napadat jakoukoliv skutkovou okolnost, s níž se obviněný neztotožnil, ale jen takovou, která je rozhodná pro naplnění některého ze znaků skutkové podstaty posuzovaného trestného činu.

31. S odkazem na § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., o který též dovolání opíral obviněný Jaromír P., je možné napadat rozhodnutí, které spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. V mezích tohoto důvodu lze namítat, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoliv o trestný čin nejde, nebo jde o jiný trestný čin, než kterým byl obviněný uznán. Podkladem pro posouzení správnosti právních otázek ve smyslu uvedeného dovolacího důvodu je skutkový stav zjištěný soudy prvního, příp. druhého stupně, jež Nejvyšší soud nemůže měnit (srov. přiměřeně usnesení Ústavního soudu např. ve věcech ze dne 9. 4. 2003, sp. zn. I. ÚS 412/02, ze dne 24. 4. 2003, sp. zn. III. ÚS 732/02, ze dne 9. 12. 2003, sp. zn. II. ÚS 760/02, ze dne 30. 10. 2003, sp. zn. III. ÚS 282/03, ze dne 15. 4. 2004, sp. zn. IV. ÚS 449/03, aj.).

32. Nejvyšší soud je však povinen posuzovat, zda jsou v postupech soudů nižších stupňů dodrženy zásadní požadavky spravedlivého procesu (viz čl. 6 Úmluvy a čl. 36 a 38 Listiny), neboť rozhodování o mimořádném opravném prostředku se nemůže ocitnout mimo rámec ochrany základních práv jednotlivce a tato ústavně garantovaná práva musí být respektována (a chráněna) též v řízení o všech opravných prostředcích (k tomu viz např. nálezy Ústavního soudu ze dne 25. 4. 2004, sp. zn. I. ÚS 125/04, ze dne 18. 8. 2004, sp. zn. I. ÚS 55/04, ze dne 31. 3. 2005, sp. zn. I. ÚS 554/04, stanovisko pléna ze dne 4. 3. 2014, sp. zn. Pl. ÚS-st. 38/14).

33. Důvod podle § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř. uvedený obviněným Piotrem E. lze uplatnit, když bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo přestože byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v písmenech a) až l). Tento dovolací důvod obviněný užil v jeho druhé alternativě, protože odvolací soud jím podané odvolání podle § 254 odst. 1 tr. ř. přezkoumal a současně obviněný uplatnil i důvody podle § 265b odst. 1 písm. g), h) tr. ř.

34. Poté, co Nejvyšší soud zjistil, že obvinění podali dovolání v souladu s jimi označenými dovolacími důvody, a nebyly naplněny podmínky pro to, aby tato dovolání mohl podle § 265i odst. 1 tr. ř. odmítnout, přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost těch výroků rozhodnutí, proti nimž bylo dovolání podáno v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání, jakož i řízení napadenému rozhodnutí předcházející, a to především se zřetelem na vytknutá procesní pochybení podřazená pod důvody podle § 265b odst. 1 písm. a), b) tr. ř., z jejichž podnětu shledal dovolání obou dovolatelů důvodná.

IV. K dovolacím námitkám

35. V posuzované věci oba obvinění poukazovali na nestrannost senátu Krajského soudu v Ostravě, jenž ve stejném složení rozhodoval (dne 11. 11. 2021) jako soud v prvním stupni o vině a trestech dovolatelů a dále obviněných Jacka B. a Ivana M., ačkoliv dříve v téže věci jiným rozsudkem (ze dne 19. 4. 2021) rozhodl o schválení dohody o vině a trestu Lukáše P., jenž byl spoluobviněným, s nímž se měli předmětné trestné činnosti dopouštět, přičemž skutek popsáný ve schválené dohodě o vině a trestu je ohledně dovolatelů i dalších dvou obviněných formulován shodně s obžalobou, kde byla jejich trestná činnost, tzn. všech spoluobviněných včetně Lukáše P., popsána shodně s formulací textu celé skutkové věty obžaloby, v níž obvinění byli uváděni ve stejném pořadí s pořadovými čísly 1. až 4., k nimž byla v obžalobě přiřazena i jména (1. Jacek B., 2. Piotr E., 3. Jaromír P., 4. Ivan M.). V rozsudku o schválení dohody o vině a trestu obviněného Lukáše P. byla jen tato jména vypuštěna, avšak čísla, včetně všeho dalšího, byla zachována. Pokud senát soudu prvního stupně nic v rozsudku o dohodě o vině a trestu nezměnil a činy jednotlivých obviněných popsal tak, jak je podala obžaloba, a následně vyhlásil stejný rozsudek o vině, zjevně deklaroval svůj postoj k vině dovolatelů dříve, než o ní rozhodl. To podle obviněných svědčí o předjímání jejich trestní odpovědnosti způsobem, který je v rozporu se zásadou presumpce nevinny i se zásadou nestrannosti soudního rozhodování, a to v duchu a významu závěru rozhodnutí ESLP ve věci Mucha proti Slovensku.

36. Nejvyšší soud se zřetelem na uvedené námitky dovolatelů ve věci Krajského soudu v Ostravě sp. zn. 49 T 7/2017 porovnal po obsahové stránce texty obžaloby sp. zn. 4 KZV 40/2015 (č. l. 2895 až 2908), rozsudku, jímž byla ohledně obviněného Lukáše P. schválena dohoda o vině a trestu, ze dne 19. 4. 2021 (č. l. 3421) a rozsudku ze dne 11. 11. 2021 (č. l. 3684), jímž byli dovolatelé a další obvinění uznáni vinnými a uloženy jim tresty, a dospěl k závěru, že se texty skutkových zjištění shodují. Jedinou změnou je, že v popisu skutku nejsou u schválené dohody o vině a trestu uvedena jména obviněných, ale místo jmen je použito číslo, které však zcela koresponduje s tím, v jakém číselném pořadí jsou obvinění uvedeni v obžalobě. Ze všeho je proto zcela zřejmé, že je-li uvedeno číslo 1., jde o obviněného Jacka B., u čísla 2. o obviněného Piotra E., pod 3. je obviněný Jaromír P. a 4. patří Ivanu M. V obsahu popsáných skutkových zjištění, která jsou uvedena v obžalobě i v rozsudku schvalujícím dohodu o vině a trestu obviněného Lukáše P. ze dne 19. 4. 2021 a následně i v rozsudku, jímž byli dne 11. 11. 2021 uznáni vinnými dovolatelé a další dva jmenovaní obvinění, jsou skutková zjištění co do popisu skutku, jeho průběhu i vzájemného propojení uvedených pachatelů shodná. Tato shoda vyplývá z porovnání textů těchto rozhodnutí, a to plně v duchu námitek obou dovolatelů, z nichž lze jen pro úplnost konstatovat, že v rozsudku ze dne 19. 4. 2021 soud ve vztahu k dovolatelům při závěrech o vině obviněného Lukáše P. uvedl, že *„byl uznán vinným společně se spoluobžalovaným 1., spoluobžalovaným 2., spoluobžalovaným 3., spoluobžalovaným 4., vědomi si povinnosti vyplývajících zejména z ustanovení § 6 odst. 1,*

odst. 2, § 7 odst. 1 a § 8 odst. 1 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, v platném znění, a z ustanovení § 21 odst. 1, § 25 odst. 1, § 72 a § 73 zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších právních předpisů,

vedeni společným úmyslem zkrátit daň z přidané hodnoty neoprávněným uplatňováním odpočtů DPH ze strany společnosti Neten group, s. r. o., ... se záměrem deklarovat správci daně nároky na odpočet daně z přidané hodnoty na vstupu z účetních dokladů, které neodráží fakticky uskutečněná zdanitelná plnění v rámci reálně existujících řádných obchodních vztahů realizovaných podnikatelským způsobem za účelem dosažení zisku, ale pouze formálně prováděnou činnost založenou na účelovém vytvoření fakturačního řetězce jen budícím zdání řádných obchodních vztahů, a tedy v úmyslu neoprávněně ponížít vlastní daňovou povinnost na dani z přidané hodnoty za jednotlivá zdaňovací období,

obžalovaný č. 1. ode dne 20. 2. 2013 jediný jednatel obchodní společnosti Neten group, s. r. o., oprávněný jednat za tuto společnost v plném rozsahu, a obžalovaný č. 2., mandatář společnosti Neten group, s. r. o., oprávněný tuto společnost zastupovat ve věcech navazování obchodních vztahů, objednávání zboží a služeb, jednání s obchodními partnery, včetně podepisování a přebírání listin na základě mandátní smlouvy ze dne 2. 4. 2013, nechali do účetnictví společnosti Neten group, s. r. o., zahrnout za účelem zastření skutečné daňové povinnosti k dani z přidané hodnoty této společnosti účelově vyhotovené účetní a smluvní podklady, podle kterých bylo nejméně v období od 15. 4. 2013 do 26. 8. 2013 pořizováno a fakturováno různé zboží od COLINDALE COMPANY,...a VILANTICA Media..., což jim bylo umožněno činností obžalovaného č. 4., v období od 28. 1. 2013 do 16. 12. 2014 jediného jednatele společnosti VILANTICA Media obviněného Lukáše P., ode dne 17. 7. 2012 vedoucího organizační složky COLINDALE COMPANY,...jakožto zahraničního zřizovatele shora uvedené organizační složky, za kterou fakticky jednal i po datu 16. 5. 2013 a obžalovaného č. 3., který za COLINDALE COMPANY, organizační složka, a VILANTICA Media jednal v obchodních vztazích společně se shora uvedenými obžalovanými fakticky, kteří fakturačně vykazovali za společnosti COLINDALE COMPANY, s. r. o., organizační složka a VILANTICA Media, s. r. o., porizení různého druhu zboží, zejména v jiných členských státech Evropské unie a jeho následné dodání v tuzemsku společnosti Neten group, s. r. o., aniž by zdanitelná plnění vyplývající z daných účetních dokladů přiznávali správci daně a odváděli z nich daň z přidané hodnoty, kdy takto následně jménem obchodní společnosti Neten group, s. r. o., neoprávněně uplatnili u správce daně v podávaných daňových přiznáních k dani z přidané hodnoty nárok na odpočet této daně na vstupu nejméně z následujících účetních dokladů - faktur vystavených jménem COLINDALE COMPANY, s. r. o., organizační složka, a VILANTICA Media, s. r. o., na odběratele Neten group, s. r. o.,...a takto společným úmyslným jednáním s dalšími osobami obžalovaní č. 1., 2. a 3. porušili svou povinnost přiznat a zaplatit daň z přidané hodnoty, když daň z přidané hodnoty zkrátili, čímž způsobili České republice, procesně zastoupené Finančním úřadem pro hlavní město Prahu, Územním pracovištěm pro Prahu 5, škodu v souhrnné výši nejméně 10.630.986 Kč, obžalovaný č. 3. společným jednáním s dalšími osobami porušil svou povinnost přiznat a zaplatit daň z přidané hodnoty, když daň z přidané hodnoty zkrátil, čímž způsobil České republice, procesně zastoupené Finančním úřadem pro hlavní město Prahu, Územním pracovištěm pro Prahu 5, škodu v souhrnné výši nejméně 6.091.945 Kč“. Rovněž je třeba z obsahu tohoto rozhodnutí zdůraznit, že vedle toho, že je samostatně uvedena a popsána role obviněného Lukáše P., je opět jen pod evidenčními čísly u každého z obviněných, kdy každému z nich byla přiřazena čísla zcela shodně jako v obžalobě, popsána jeho role a zapojení do společné uvedené trestné činnosti (viz strany 6 a 7 citovaného rozsudku ze dne 19. 4. 2021).

37. Na základě takto popsaných skutkových zjištění Nejvyšší soud shledal, že soud prvního stupně roli dovolatelů Piotra E. a Jaromíra P. a obviněných Jacka B. a Ivana M. jako spolupachatelů obviněného Lukáše P. nemodifikoval, ale zcela ji podle obžaloby do uvedeného rozsudku převzal, aniž by jakýmkoli způsobem naznačil, že jde o osoby, o jejichž vině dosud nebylo rozhodnuto. Lze proto konstatovat, že výrok o vině uvedeného rozsudku ze dne 19. 4. 2021 byl formulován stejně jako v případě odsuzujícího rozsudku dovolatelů.

38. Posoudí-li se uvedená zjištění se zřetelem na skutečnosti, které vyplývají z obviněnými zmiňovaného rozsudku ESLP ve věci Mucha proti Slovensku, je třeba zmínit, že uvedený postup Krajského soudu v Ostravě ze dne 19. 4. 2021 jím stanovené požadavky na vyloučení závěrů o porušení zásady presumpce nevinny a rozhodnutí vydaného nestrannými soudci ani zásady z něho plynoucí nedodržel. Pro tyto závěry není v této věci rozhodné, že uvedené rozhodnutí ESLP, na něž obvinění poukázali, bylo vydáno dne 25. 11. 2021 a soud prvního stupně rozhodoval dříve, než bylo publikováno, protože věc Mucha proti Slovensku nebyla prvním rozhodnutím, v němž ESLP uvedené principy konstatoval. Naopak ESLP jím již jen navázal na svá dřívější rozhodnutí, která se dotýkala stejné problematiky, a i v tomto posledním rozhodnutí na ně odkazuje. Z těchto důvodů je vhodné jen připomenout, že základní teze o porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy v návaznosti na porušení principu presumpce nevinny a nestrannosti soudce vychází, jak je patrné i z textu porovnávaného rozhodnutí ESLP (viz body 49., 51., 52., 55., 58., 60., 61. a další), z již dříve ohledně těchto otázek vydaných rozhodnutí ať již ESLP nebo Soudního dvora Evropské unie (dále „SDEU“). Pro úplnost lze dodat, že ani v českém právním řádu nejde o situaci neznámou, protože zásadu presumpce nevinny zakotvuje již tradičně ustanovení § 2 odst. 2 tr. ř. Za této situace bylo povinností soudů nižších stupňů, v daném případě odvolacího soudu, a to i bez námitek obviněných, se zabývat z hlediska spravedlivého procesu (čl. 6 odst. 2 Úmluvy, čl. 38 odst. 2 Listiny) tím, zda v dané situaci k uvedené kolizi nedošlo. Je však třeba přiznat, že v českém právním prostředí se na uvedený problém optikou předmětných rozhodnutí (viz níže) v konkrétním trestním řízení dosud nenahlíželo, a to jak z hlediska porušení zásady presumpce nevinny, tak ani porušení práva na nestranný soud, a před tím, než vešlo ve známost rozhodnutí ve věci Mucha proti Slovensku, se výklad těchto zásad chápal volněji.

39. V současné době se vnímá předmětná problematika s ohledem na zavedení institutu dohody o vině a trestu důsledněji a větší akcent je i z hlediska rozhodovací činnosti ESLP kladen na to, že v demokratické společnosti má zásadní význam, aby soudy vzbuzovaly důvěru veřejnosti a v trestním řízení především obviněného. Za tímto účelem čl. 6 Úmluvy vyžaduje, aby soud spadající do jeho působnosti byl nestranný (viz rozhodnutí ESLP ve věcech *Padovani proti Itálii* ze dne 26. 2. 1993, stížnost č. 13396/87, § 27, řada A č. 257-B, a *Kyprianou proti Kypru* [GC] ze dne 15. 12. 2005, stížnost č. 73797/01, § 118, ECHR 2005-XIII). Z uvedených důvodů je proto třeba připomenout, že nedílnou součástí spravedlivého (fair) procesu podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy je záruka, aby ve věci rozhodoval nezávislý a nestranný soudce (viz čl. 36 odst. 1 Listiny), přičemž nestrannost a nezájatost soudce je jedním z hlavních předpokladů spravedlivého rozhodování a jednou z hlavních premis důvěry občanů a jiných subjektů práva v právo a právní stát. Nestranností soudce je rozuměna nepodjatost rozhodujícího subjektu ve vztahu ke konkrétním účastníkům či k předmětu řízení a rozlišujeme u ní subjektivní a objektivní rovinu (srov. nálezn Ústavního soudu ze dne 31. 8. 2004, sp. zn. I. ÚS 371/04, rozsudky ESLP ve věci *Saraiva de Carvalho*

proti Portugalsku ze dne 22. 4. 1994, stížnost č. 15651/89, nebo ve věci *Gautrin a další proti Francii* ze dne 20. 5. 1998, stížnost č. 21257/93, 21258/93, 21259/93 a 21260/93). Současně platí, že vyloučení soudce z projednávání a rozhodování věci má být založeno nikoliv na skutečně prokázané podjatosti, ale již tehdy, jestliže lze mít pochybnost o jeho nepodjatosti, což může nastat v situaci, kdy rozhodující senát vyjádří vinu osob dříve, než je o nich pravomocně rozhodnuto, a posléze o této vině rozhoduje, neboť tím, že vyjádří vinu, aniž vzešla ze zákonného procesu, se zpronevěří principům nestranného soudního rozhodování.

40. Otázka nestrannosti soudce však vyvstává tam, kde dřívější rozsudek již obsahuje podrobné posouzení úlohy osoby následně souzené pro trestný čin spáchaný několika osobami (srov. rozsudky ESLP ve věci *Ferrantelli a Santangelo proti Itálii* ze dne 7. 8. 1996, stížnost č. 19874/92, § 56 § 59, ve věci *Rojas Morales proti Itálii* ze dne 16. 11. 2000, stížnost č. 39676/98, § 33, ve věci *Rudnichenko proti Ukrajině* ze dne 11. 7. 2013, stížnost č. 2775/07, § 116, a další), a to zejména tam, kde dřívější rozsudek obsahuje konkrétní kvalifikaci účasti stěžovatele, neboť je třeba mít za to, že souzená osoba následně naplnila všechny znaky nezbytné pro spáchání trestného činu. V okolnostech konkrétního případu lze takové prvky považovat za předjímání otázky viny projednávané v následném řízení, což může vést k objektivně oprávněným pochybnostem, že vnitrostátní soud má předpojatý názor na podstatu případu a osoby souzené v následném soudním řízení. Z výše citované judikatury vyplývá, že objektivně odůvodněné pochybnosti byly shledány zejména tam, kde vnitrostátní soudy kromě toho, že vylíčily skutečnosti týkající se později souzené osoby, rovněž vyslovily právní závěry o spáchání činů, jichž se měla dopustit (srov. rozsudek ESLP ze dne 16. 2. 2021 ve věci *Meng proti Německu* ze dne 16. 2. 2021, stížnost č. 1128/17, bod 44.). Nutno je rovněž zdůraznit, že pouhá skutečnost, že soudce prvního stupně učinil předchozí rozhodnutí týkající se stejného trestného činu, nemůže vyvolávat sama o sobě důvodné obavy ohledně jeho nestrannosti týkající se rozhodnutí v přípravném řízení. Stejně tak pouhá skutečnost, že soudce již rozhodl o obdobných, avšak nesouvisejících trestních obviněních nebo že již spoluobviněného soudil v samostatném trestním řízení, sama o sobě nepostačuje ke zpochybnění nepodjatosti tohoto soudce v následné věci. Zejména ve složitém trestním řízení, jehož se účastní několik osob, které nemohou být souzeny společně, mohou být odkazy nalézacího soudu na účast třetích osob, které mohou být později souzeny odděleně, nezbytné pro posouzení viny těch, kdo jsou souzeni (srov. rozsudek ESLP ve věci *Meng proti Německu* ze dne 16. 2. 2021, stížnost č. 1128/17, bod 47.). Z výše citované judikatury vyplývá, že objektivně odůvodněné pochybnosti byly shledány zejména tam, kde vnitrostátní soudy kromě toho, že vylíčily skutečnosti týkající se později souzené osoby, rovněž vyslovily právní závěry o spáchání činů, jichž se měla dopustit (srov. rozsudek ESLP ve věci *Meng proti Německu* ze dne 16. 2. 2021, stížnost č. 1128/17, bod 48., obdobně již dříve ve věci *Karaman proti Německu* ze dne 27. 2. 2014, stížnost č. 17103/10, či ve věci *Navalnyj a Oficerov proti Rusku* ze dne 23. 2. 2016, stížnost č. 46632/13 a 28671/14).

41. Je však třeba zdůraznit, že řešená problematika vychází rovněž z komunitárního práva, konkrétně ze Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/343 ze dne 9. 3. 2016, kterou se posilují některé aspekty presumpce neviny a právo být přítomen při trestním řízení před soudem (dále „Směrnice“). Tato Směrnice stanoví minimální pravidla týkající se některých aspektů presumpce neviny a vztahuje se na fyzické osoby podezřelé nebo obviněné v trestním řízení, použije se ve všech stádiích trestního řízení od okamžiku, kdy se určitá osoba stane podezřelou až do okamžiku nabytí právní moci konečného rozhodnutí. Podle jejího čl. 3 členské státy Evropské unie zajistí, aby byla podezřelá nebo

obviněná osoba považována za nevinnou, dokud její vina nebyla prokázána zákonným způsobem. Podle čl. 4 mají zajistit přijetí opatření nezbytných k zajištění toho, aby do doby prokázání viny podezřelý nebo obviněný osobě zákonným způsobem nebyla tato osoba ve veřejných prohlášeních orgánů veřejné moci a soudních rozhodnutích jiných než o vině, označována za vinnou. Ve vztahu k této Směrnici již rozhodoval SDEU v rozsudku ze dne 5. 9. 2019 ve věci C-377/18, anebo v rozsudku ze dne 6. 6. 2019, ve věci C-440/2019 P, v níž vyložil v bodech 62. až 66. s odkazem na judikaturu ESLP, že zásada presumpce neviny je porušena, jestliže soudní rozhodnutí či úřední akt týkající se osoby obviněného v případě, že nebyl vydán pravomocný odsuzující rozsudek, jasným způsobem konstatuje, že dotčená osoba spáchala předmětný trestný čin. Ve složitých trestních řízeních, která se týkají několika podezřelých, kteří nemohou být souzeni společně, je možné, že za účelem posouzení viny obviněných je nezbytné zmínit účast třetích osob, o jejichž vině může být rozhodováno samostatně. Přesto SDEU trval na tom, že soud by neměl uvést více informací, než je nezbytné k analyzování právní odpovědnosti osob, o nichž aktuálně rozhoduje. Odůvodnění soudních rozhodnutí musí být formulováno tak, aby se zabránilo možnému předčasnému rozhodnutí o vině dotčených třetích osob, což by později mohlo ohrozit spravedlivé posouzení obvinění vznesených proti nim v jiném řízení (srov. bod 63. cit. rozhodnutí).

42. Na základě takto stručně poukázané judikatury ESLP a SDEU vztahující se k řešení otázky presumpce neviny a nestrannosti rozhodujícího orgánu obvinění Piotr E. a Jaromír P. poukázali na rozsudek ESLP ve věci *Mucha proti Slovensku* ze dne 25. 11. 2021, stížnost č. 63073/19, v němž se ESLP zabýval naposledy otázkou, jestli v případě stěžovatele nedošlo k porušení jeho práva na projednání věci nestranným soudem a práva na presumpci neviny ve smyslu čl. 6 Úmluvy tím, že byl za trestné činy odsouzen stejným senátem, který předtím schválil dohodu o vině a trestu ohledně další osoby, která se k trestnému jednání doznala. Vyjádřil v tomto rozsudku, že odsuzující rozsudky schvalující dohody o vině a trestu spolupachatelů stěžovatele byly vzhledem ke svému znění na újmu stěžovatelovy presumpce neviny, neboť obsahovaly podrobný popis skutků, kterými měli procesně dosud „nevinní obvinění“ spolupachatelé trestné činy spáchat, včetně role, kterou v nich hrál stěžovatel jako spolupachatel, a dále proto, že přesný popis některých jimi spáchaných trestných činů byl shodný s přesným skutkovým popisem trestných činů připisovaných stěžovateli. Ačkoli rozsudek schvalující dohody o vině a trestu neobsahuje samotný závěr o vině stěžovatele, je třeba na něj nahlížet se zřetelem na znaky skutkových podstat daných trestných činů. ESLP dále rozsudku schvalujícímu dohody o vině a trestu vytkl, že se v něm nikde neobjevuje žádná formulace ani jiné vysvětlení v tom smyslu, že stěžovatelova vina nebyla dosud pravomocně prokázána. Zásadní rozdíl je totiž třeba činit mezi tvrzením, že někdo je pouze podezřelý ze spáchání trestného činu, a jasným prohlášením, že se dotyčná osoba dopustila daného trestného činu, aniž byla pravomocně odsouzena (srov. bod 57. cit. rozsudku). Rovněž odkazoval a citoval zásady, které již byly vyjádřeny ve shora zmíněných rozhodnutích (srov. body 58., 59. cit. rozsudku). Odsouzení stěžovatelových spolupachatelů za trestné činy na základě popisu skutků, které byly formulovány soudem prvního stupně v rozsudku o schválení dohod o vině a trestu stejně jako později v rozsudku odsuzujícím stěžovatele za jím spáchané trestné činy (tj. včetně konkrétního vymezení role stěžovatele), v zásadě tedy mohlo vyvolat pochybnosti, že soud předjímal otázku o tom, jestli stěžovatel naplnil všechny podmínky nezbytné k závěru o jeho vině (srov. bod 55. cit. rozsudku).

43. Nejvyšší soud rovněž připomíná, že obdobné zásady již přijal a respektuje i Nejvyšší soud, který v rámci dovolacího řízení v jiných věcech ohledně obdobných

napadených vad rozhodoval usnesením ze dne 23. 3. 2023, sp. zn. 11 Tdo 1025/2022, a usnesením ze dne 7. 6. 2023, sp. zn. 5 Tdo 459/2023, ve stejném duchu, v jakém vyznívá shora uvedená judikatura SDEU i ESLP.

44. Na základě všech uvedených skutečností Nejvyšší soud i v nyní projednávané trestní věci při posuzování otázky nestrannosti soudu a respektování práva na presumpci nevinu vychází z rozsudku ESLP ve věci *Meng proti Německu* ze dne 16. 2. 2021, stížnost č. 1128/17, a dalších i z judikatury SDEU (např. výše uvedené rozsudky ze dne 18. 3. 2021 ve věci C-440/19 nebo ze dne 5. 9. 2019 ve věci C-377/18) a dospěl k závěru, že soudy porušily pravidla spravedlivého procesu a rozhodovaly v rozporu se zásadou presumpce nevinu (viz § 2 odst. 2 tr. ř.), navíc soud prvního stupně rozhodoval přesto, že byl z uvedeného důvodu vyloučen (§ 30 odst. 1 tr. ř.).

45. V posuzované věci Nejvyšší soud v duchu výše rozvedené ustálené rozhodovací praxe ESLP a SDEU a rovněž ve smyslu usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 6. 2023, sp. zn. 5 Tdo 459/2023, uvádí, že jestliže se týž soudce mj. podílí jak na předchozích rozhodnutích o vině skupiny spoluobviněných, tak na pozdějších rozhodnutích o vině dalších spoluobviněných, vyžaduje se, aby soud předcházel vzniku objektivně oprávněných pochybností o nestrannosti rozhodujícího senátu, resp. soudce. Dosáhnout toho lze kromě dalšího pečlivým odlišením osoby obviněného, o jehož vině není rozhodováno, a jeho konkrétní účasti na společné trestné činnosti tak, aby bylo zřejmé, že jeho vina není aktuálně posuzována. K tomu je třeba zvolit takovou formulaci skutkových zjištění a popisu účasti tohoto obviněného na trestném jednání, která bude předcházet jakémukoli možnému předběžnému úsudku o vině dotčené osoby, resp. o naplnění subjektivní a objektivní stránky daného trestného činu ohledně jeho osoby. Zejména ve shodě s citovaným rozsudkem ESLP ve věci *Mucha proti Slovensku* konstatuje, že Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 19. 4. 2021 ve věci obviněných *Piotra E. a Jaromíra P.*, jakož i *Jacka B. a Ivana M.*, uvedeným požadavkům naprosto nedostál, jak plyne z výše rozvedených pasáží předmětného rozsudku, a to především proto, že žádným způsobem ani nenaznačil, že jde o osoby, o jejichž vině teprve bude rozhodováno samostatným rozhodnutím, a u nichž tudíž nelze předjímat naplnění znaků skutkové podstaty zločinu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1, odst. 2 písm. a), c) tr. zákoníku. Vedle toho soud zjevně nevyhověl ani požadavku vyplývajícímu z judikatury ESLP na korekci znění skutku, v jehož rámci by správně neměl být vymezen způsob, jakým se další osoby, o jejichž vině není rozhodováno, podílely na trestné činnosti již odsuzované osoby. Naopak soud prvního stupně opakovaně užil takové slovní formulace, které vzbuzují poměrně jasnou predikci konkrétního zapojení všech jmenovaných spoluobviněných do posuzované trestné činnosti, přestože o jejich trestní odpovědnosti bylo meritorně rozhodováno až v pozdější fázi trestního řízení.

46. Z těchto důvodů Krajský soud v Ostravě jako soud prvního stupně v rámci rozhodování o schválení dohody o vině a trestu *Lukáše P.* rozsudkem ze dne 19. 4. 2021, sp. zn. 49 T 7/2017, nectil presumpci nevinu spoluobviněných dovolatelů *Piotra E. a Jaromíra P.* a dalších obviněných ve smyslu § 2 odst. 2 tr. ř., resp. ve smyslu čl. 40 odst. 2 Listiny (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 27. 1. 2016, sp. zn. I. ÚS 1965/15).

47. Jestliže Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 11. 11. 2021, sp. zn. 49 T 7/2017, jak ohledně viny dovolatelů, tak i dalších dvou jmenovaných obviněných rozhodl ve stejném rozsahu, jak bylo předpojatě presumováno týmž soudem ve stejném složení senátu v rozsudku ze dne 19. 4. 2021, a Vrchní soud v Olomouci rozsudkem ze dne

4. 10. 2022, sp. zn. 2 To 49/2022, toto pochybení nenapravit, je třeba konstatovat, že byla výše rozvedená pravidla spravedlivého procesu porušena.

48. Z těchto důvodů nemohly oba rozsudky obstát, protože jak rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 19. 4. 2021, sp. zn. 49 T 7/2017, tak rozsudkem téhož soudu ze dne 11. 11. 2021, sp. zn. 49 T 7/2017, rozhodoval senát, jenž vyhlásil ve vztahu k dovolatelům a dalším dvěma obviněným rozsudek, v němž porušil zásadu presumpce neviny, když při rozhodování o schválení dohody o vině a trestu ve vztahu k jinému obviněnému (Lukáši P.) presumoval jejich trestní jednání a trestná odpovědnost, neboť užil stejné slovní obraty, jež svědčí o tom, že se trestné činnosti i oni dopustili. Takové jejich jednání vyjádřil v prvním z citovaných rozsudků způsobem, který nikterak formulačně neuvedl do souvislosti s tím, že o jejich vině zatím nebylo rozhodováno, a tvrdil, že se na trestné činnosti podíleli tak, jak o nich nakonec rozhodl rozsudkem ze dne 11. 11. 2021. Odvolací soud v nyní dovoláními napadeném rozsudku toto pochybení nenapravit. Z tohoto důvodu soudy obou stupňů v přezkoumávané věci nevyhověly požadavkům kladeným na ně výše citovanou judikaturou ESLP a SDEU, jež vyžaduje dodržování principu presumpce neviny ve smyslu čl. 4 odst. 1 Směrnice. V rámci vysloveného výroku o vině krajský soud předjímal naplnění subjektivní i objektivní stránky žalované trestné činnosti i u obviněných Piotra E. a Jaromíra P., o jejichž trestní odpovědnosti v daném řízení nerozhodoval. Krajský soud v podstatě ponechal v případě schvalované dohody tzv. skutkovou větu ve shodném znění s obžalobou, aniž by její obsah korigoval ve vztahu k aktuální procesní situaci. Odsuzující rozsudek, jímž byla schválena dohoda o vině a trestu u obviněného Lukáše P., sice neuváděl jména obviněných dovolatelů Piotra E. a Jaromíra P., ale číselným označením obžalovaných č. 2. a č. 3., která plně korespondovala s tím, jak je označovala obžaloba, která tato čísla k jejich jménům přiřadila. Uvedená snaha soudu prvního stupně však nepostačuje k tomu, aby se zabránilo porušení zásady presumpce neviny, jestliže všechna ostatní konstatování ve výroku rozsudku o schválení dohody o vině a trestu jsou plně zachována, skutečnosti jsou zcela shodně popsány, trestné jednání spolupachatelů, jichž se schválení dohody o vině a trestu netýká, není vyjádřeno jako páchané osobami, o jejichž vině nebylo dosud rozhodnuto, a přitom ze všech souvislostí plyne, že jsou též pachateli činu týkajícího se schvalované dohody o vině a trestu jiného. Je tak patrné, že Krajský soud v Ostravě vůbec nerespektoval jejich procesní postavení jako osob, jejichž účast na trestné činnosti bude teprve předmětem následného dokazování, a proto na ně nelze pohlížet jinak než jako na osoby podezřelé s tím, že vina ohledně nich nebyla dosud vyslovena, natož pravomocně.

49. Vzhledem k výše uvedenému výkladu Nejvyšší soud shledal důvodnými námitky proti tomu, že v posuzované věci rozhodoval v prvním stupni vyloučený soudce, resp. všichni členové senátu, jak předpokládá dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř. Objektivně existují v tomto trestním řízení pochybnosti o nestrannosti soudce, resp. předsedy a členů senátu 49 T Krajského soudu v Ostravě. Jestliže nejprve výše popsaným způsobem rozhodli o schválení příslušné dohody o vině a trestu spoluobviněné osoby a posléze rozhodovali meritorně o vině a trestu samotných dovolatelů, jsou na místě vážné pochybnosti o jejich nestranném posouzení viny těchto dovolatelů. Nedostatek či jen pouhé pochyby o schopnosti nestranně rozhodovat představují důvod pro vyloučení orgánu činného v trestním řízení z úkonů trestního řízení ve smyslu § 30 tr. ř., a pokud je dán některý z důvodů vyloučení podle § 30 tr. ř., byla splněna podmínka naplnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř., jehož podstata byla shora vysvětlena.

50. Nejvyšší soud shledal, že je nutné uveřejnit zjištění a závěry, které vyplynuly z dovolání obviněných Piotra E. a Jaromíra P., vztáhnout rovněž na spoluobviněného Jacka B. a Ivana M. Proto Nejvyšší soud i ve vztahu k nim využil princip dobrodiní záležející v souvislosti (*beneficium cohaesionis*). Souvislost mezi věcí dovolatelů Piotra E. a Jaromíra P., resp. skutkem kvalifikovaným ohledně nich jako zločin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. a) tr. zákoníku, tedy shodně jako u obviněného Jacka B. a podle § 240 odst. 1, odst. 2 písm. a), c) tr. zákoníku u obviněného Ivana M. je tedy dána a podjatost senátu Krajského soudu v Ostravě 49 T vůči nim je rovněž zřejmá, jak bylo vysvětleno shora. O věcné souvislosti vzhledem k provázanosti všech čtyř obviněných při páchání uvedené daňové trestné činnosti není pochyb. Nejvyšší soud z těchto procesních důvodů považoval za vhodné vyslovit kasační výrok i ohledně obviněných Jacka B. a Ivana M. Ke zrušení dovoláními napadených rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci i Krajského soudu v Ostravě v celém jejich rozsahu tedy Nejvyšší přistoupil proto, aby byly kompletně vyloučeny jakékoli pochybnosti o možné podjatosti senátu soudu prvního stupně nejen ohledně rozhodování o trestní odpovědnosti dovolatelů, ale i ve vztahu k posouzení jmenovaných dalších dvou spolupachatelů, neboť z povahy posuzované trestné činnosti je při dalším rozhodování nutné zachovat vzájemnou propojenost všech jmenovaných osob, které se na jejím spáchání měly podle dosavadních zjištění podílet.

51. Protože za stávajícího procesního stavu posuzování trestní věci vyvstala potřeba konat nové hlavní líčení v jiném složení senátu soudu prvního stupně, Nejvyšší soud se nebude vyjadřovat k dalším dovolacím výhradám obviněného Piotra E., které zaměřil proti výsledkům provedení dokazování, neboť ohledně něj i dalších obviněných z této trestné činnosti bude rozhodovat jiný senát, bude znovu prováděno dokazování, jehož výsledky v tomto stádiu trestního řízení nelze předjímat, neboť teprve na jejich základě bude znovu o vině a trestu obviněných rozhodováno.

V. Závěr

52. Na základě všech shora uvedených skutečností dospěl Nejvyšší soud k závěru, že zásadní námitka obviněných podřazená pod dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. a), b) tr. ř. je opodstatněná, a proto jim vyhověl ve vztahu k námitce, že ve věci rozhodl vyloučený orgán. Toto zjištění svědčilo i obviněným Jacku B. a Ivanu M., a proto s využitím zásady *beneficium cohaesionis* ve smyslu § 261 tr. ř. podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil v celém rozsahu jak rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 4. 10. 2022, sp. zn. 2 To 49/2022, tak i rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 11. 11. 2021, sp. zn. 49 T 7/2017, ohledně všech obviněných. Podle § 265k odst. 2 věta druhá tr. ř. současně zrušil i další rozhodnutí na zrušené rozsudky obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. Nejvyšší soud dále Krajskému soudu v Ostravě podle § 265l odst. 3 tr. ř. přikázal, aby danou věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl v jiném složení senátu.

53. Úkolem Krajského soudu v Ostravě, jemuž se předmětná věc vrací k dalšímu řízení, tedy bude, a to při dodržení všech v úvahu přicházejících ustanovení trestního řádu a judikatury ESLP i SDEU, jakož i s ohledem na výše uvedený závazný právní názor Nejvyššího soudu (§ 265s odst. 1 tr. ř.), věc obviněných na podkladě původně podané obžaloby znovu projednat v jiném složení senátu a v takovém rozsahu, aby mohl učinit zákonu odpovídající rozhodnutí. Soud prvního stupně v rámci svého postupu v dané věci

mimo jiné zajistí dodržení všech pravidel, jež právní řád spojuje s právem obviněného na spravedlivý proces, přičemž se v rámci své rozhodovací činnosti vyvaruje jakýchkoli úkonů, jež by mohly zavdávat důvod k pochybnostem o jeho nepodjatosti, tedy k pochybnostem o jeho objektivním a nestranném přístupu k dané věci a osobám všech obviněných.

54. S ohledem na způsob rozhodnutí Nejvyššího soudu o dovolání obviněného bylo bezpředmětné rozhodovat o žádostech dovolatelů o odklad výkonu rozhodnutí podle § 265o odst. 1 tr. ř. Věc se vrací do stadia řízení před soudem prvního stupně, který bude konat nové hlavní líčení, přitom je povinen respektovat zákaz *reformationis in peius* (§ 265s odst. 2 tr. ř.).

55. Nejvyšší soud v této věci rozhodl uvedeným způsobem za situace, kdy obvinění, ohledně nichž byla uvedena rozhodnutí zrušena, se nenacházejí ve výkonu trestu odnětí svobody či vazby, a proto nebylo třeba rozhodovat o vazbě.

P o u č e n í: Proti tomuto usnesení není, s výjimkou obnovy řízení, opravný prostředek přípustný (§ 265n tr. ř.).

V Brně dne 19. 9. 2023

JUDr. Milada Šámalová v. r.
předsedkyně senátu

Za správnost vyhotovení:
Irena Pekárková